

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Ne frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 25.

Sreda, 29. marca 1933.

Leto VIII.

Manifestačni občni zbor „Svobode“.

V Ljubljani, 26. III. 1933.

Lepa in delovna je Delavska telovadna in kulturna zveza »Svoboda«. Delavstvo sme in mora biti ponosno na to organizacijo, ki je vzrasla in postala kulturni faktor v delavskih vrstah, obenem faktor, ki vpliva blagodejno na širšo splošno kulturo. Ponosna sme in mora biti na to organizacijo tudi splošnost, ker je »Svoboda« tako tehten del kulturnega delovanja, da dejansko dviga pravo kulturo naroda.

Pričetki samostojne kulturne organizacije posezajo 25 let nazaj, »Svoboda« sama pa je na tem kongresu proslavila dvajsetletnico svojega obstoja, a predvečer pa je priredila akademijo v spomin 50 letnice smrti Karla Marxa. Akademija je pokazala višino in zrelost našega kulturnega gibanja.

Na občnem zboru smo slišali temeljito poročilo tajnika s. dr. Jelenca o dosedanjem razvoju in delovanju organizacije. V svojem poročilu je tajnik obrazložil vzroke in vidike, po katerih se je »Svoboda« razvijala. V zadnjih petih letih pa se je delovanje trdno usmerilo po načelih, ki so jih odobrili nje kongresi zadnjih let.

Enako zanimivo je bilo poročilo predsednika s. C. Štuklja, ki je podal izčrpno poročilo o delovanju »Svobode« in nje odsekih, o predavanjih, o gledaliških prireditvah, o delavskih šolah, o izletih itd. Zanimivo je, da je »Svoboda« kljub ogromni nezaposlenosti delavstva v minulem letu pridobila nad 330 novih članov. »Svoboda« ima danes 28 aktivnih podružnic, ki vse v najlepšem redu in slogi vrše svojo nalogo.

Tudi blagajniško poročilo in poročilo kontrole je vzel občni zbor s priznanjem na znanje ter na predlog s. Cv. Kristana brez pridržka glasoval za absolutorij in s tem priznal in odobril delovanje uprave »Svobode«.

Na kongresu so se med delegati pojavile razne iniciative glede govorniške šole, predavanj, gledaliških, sportnih odsekov itd., ki jih je pa občni zbor naročil novi upravi v upoštevanje.

»Svoboda« je torej organizacija kulture in nepolitična. V njej se lahko razmotriva o najrazličnejših vprašanjih, ki spadajo v delokrog te organizacije. V organizaciji morajo biti razna mnenja o tem ali onem vprašanju, ki spada v okvir »Svobode«, obravnavati se morajo sodružno, prijateljsko, da se iz razprav izkristalizira zdravo mnenje, ki koristi razvoju »Svobode« in nje kulturnim svrham. Nedopustna so pa podtikanja, sumničenja in razkrajajoča strujarska akcija, ki slabi slog in solidarnost v »Svobodi«. Novi upravi »Svobode« je naročil kongres, da mora zlasti urediti v »Svobodo« najstrožjo disciplino v tem oziru, ker ne gre, da bi v to organizacijo zanašali kakršnikoli razdiralni elementi svoj strup in z njim slabili enotnost organizacije. »Svoboda« je nepolitična organizacija in bo ta značaj branila in ohranila.

Uprava hoče »Svobodo« čuvati in ohraniti, zato apelira na vse delegate, na vse podružnice in članstvo sploh, da jo podpira v tem stremljenju. »Svoboda« mora vršiti samo svoje naloge, ker hoče tudi v bodoče ostati naše kulturno zavetišče. Brez »Svobode« bi postali raztepena čreda. Zato bo nova uprava najenergичnejše pobi-

Dela vsem delavcem!

Kritična zima mineva. V najkrajšem času poteče vsakršna možnost, da bi dobivali nezaposleni podpore v svoji veliki bedi. Veliki boji naših organizacij so dosegli, da so poskrbele država in občine to zimo nekaj podpor v denarju in hrani. Tako naše organizacije kakor delavske zbornice so storile vse, da ne bi naši nezaposleni ostali brez kruha. Vse blagajne, na katere se je moglo računati, so izpraznjene. Sedaj je edini izhod nova zaposlitev.

Z veliko tesnobo množica nezaposlenih delavcev, žen in nameščencev, starih in mladih, misli na to: ali bo morda le mogoče najti zaposlitev. To je danes največja in najtežja briga.

Nezaposlenih delavcev in nameščencev se ne sme prepustiti same sebi. Dolžnost vse javnosti je, vseh javnih ustanov, cele družbe, da se vpraša: kje se bodo zaposlili in od česa bodo živeli ti ljudje in žene?

Ni jih majhno število. Minister socialne politike je potrdil v narodni skupščini, da je samo po znižanju števila članstva v delavskem zavarovanju več kot stotisoč nezaposlenih. In če se upošteva še one, ki ne spadajo v zavarovanje, se zdi, da je sigurno dvestotisoč nezaposlenih.

Ni resnica, da bi se ne moglo ničesar storiti za njih zaposlitev. Ni resnica, da je treba čakati, da kapitalisti nalože svoj kapital v nova podjetja in da se prične delo. Denar se kapitalistom lahko vzame z javnimi posojili za javna dela.

Ali tudi brez tega je pri današnjih delih mnogo mest, mnogo več mest tudi za nezaposlene. Ni treba pač dovoljevati, da so oni, ki so zaposleni protizakonito, naravnost živinsko izkoriščani in uničevani po delodajalcih.

Naj se delovni čas po vseh tovarnah in delavnicah ter pri vseh stavbah skrajša na osem ur dnevno in precej velik del nezaposlenih bo takoj zaposlen.

Zveza stavbinskih delavcev je s številkami dokazala, da bi se bilo moglo ob osemurnem delavniku zaposliti samo v stavbstvu v minulem letu ne le vse strokovne stavbne delavce in pomožno delavstvo, marveč bi se bilo moglo sprejemati tudi delavce iz drugih strok. Prav isto velja za predilniške tovarne, kjer bi poleg profesionalnih tekstilnih delavcev lahko dobilo kruha še tisoče ljudi in žen.

Kaj torej zahtevamo? Da se spoštuje zakon, da se nezaposleni ne tirajo v breme družbe, če je zanje dela. Delo se jim jemlje samo, ker se dopušča poslodavcem, eksploatatorjem, da vzamejo delavcem in delavkam vse do golega življenja, in druge pa vsiljujejo kot prosjake v breme ostalim državljanom. Zato, ker se ne spoštuje zakon o osemurnem delovnem času niso samo delavci, marveč tudi ostali državljanji predmet kapitalistične eksploatacije.

»R. N.« B.

Mala antanta in rimski razgovori.

Svet male antante je imel v Ženevi posvetovanje o rimskih razgovorih med Macdonaldom in Mussolinijem. Stališče sveta male antante je, da želi sporazuma med državami, ne gre pa, da bi štiri velesile kot direktorij razpolagale z urejevanjem politično-gospodarskih razmer drugih dr-

žav. Taki dogovori so bili nekdanj mo- goči, ko še ni bilo Društva narodov. Mala antanta obžaluje tudi, da se je ideja revizije mirovnihih pogodb pri razgovorih naglašala. Revizijska politika utegne povzročiti samo reakcijo, ne pa pomirjenje narodov.

Križem po Avstriji.

Stavka tiskarjev na Dunaju, ki je izbruhnila v petek radi proglasitve preventivne cenzure nad socialno-demokratskimi listi, je bila v soboto zvečer končana. Vlada pripravlja sedaj posebno naredbo, po kateri naj bi bila prepovedana vsaka stavka. — V soboto so hoteli dunajski komunisti prirediti gladovni pohod iz zunanjih okrajev v notranje mesto, ki pa ga je policija preprečila in aretirala 250 komunistov.

Vlada pripravlja prepoved socialističnega Schutzbunda. Večinske stranke se pa dosedaj še niso mogle sporazumeti, ali naj velja prepoved samo za Schutzbund ali tudi za druge militaristične organizacije. V Inostu so Heimwehri nameravali prirediti velik »aufmarsch«. Ker pa so isti dan najavili tudi marksisti svoj shod, je oblast prepovedala oboje. — V Grazu so komunisti hoteli prirediti na Mariahilferplatzu nenajavljen shod. Policija jih je razgnala in aretirala 7 komunistov.

jala vse notranje in zunanje sovražnike »Svobode«, ki bi se pojavili. Vi, sodrugi in sodružice, pa boste tudi v bodoče podprli to stremljenje uprave z vso nesebičnostjo in iskrenostjo.

Občni zbor je to tezo uprave sprejel z viharim odobravanjem na znanje, kar pomeni, da je notranja sila

V Brucku je deputacija brezposelnih hotela iti intervenirati k okrajnemu glavarju radi dela, ki pa deputacije ni hotel sprejeti. Medtem se je v veži okrajnega glavarstva zbralo veliko število socialističnih omladincev (t. zv. Jungsozialisten), ki so nato vdrli v uradne prostore in razbili ter zmetali skozi okno vso opravilo. Obveščena policija in žandarmerija je morala nato z orožjem nastopiti proti večstoglavni množici demonstrantov, ki jo je naposled po daljšem času izrinila iz mesta na periferijo.

Avstrija razoroži vse vojaške formacije.

Vlada je sklenila, da razoroži vse civilne vojaške formacije.

V vladi pa ni soglasja, zaradi tega utegne nastati vladna kriza. Meščanske stranke bi svoje formacije rade ohranile.

»Svobode« zdrava. Vse članstvo se zaveda, da je le v slogi in smotrnem delovanju prava moč organizacije.

Ponosni smo na ta jubilejni občni zbor »Svobode«, ki je v polni meri dokazal svojo zdravo življensko energijo.

Družnost!

Boj proti draginji.

Z ozirom na naraščajočo draginjo in grozečo nezaposlenost prirejajo te dni svobodne strokovne organizacije protestne shode, na katerih bo sprejeta resolucija z delavskimi razmerami, ki jo objavljamo na drugem mestu.

Sodrugi delavci in nameščenci naj se teh shodov v čim večjem številu udeležujejo, da s tem podpro boj proti nezaposlenosti in boj za zaposlitev nezaposlenih, ki so prepuščeni najzlastnejši usodi.

Načrt o reakcionarni ustavni reformi v Avstriji.

Parlament dobi kuratorja v obliki stanovske zbornice?

Posvetovanja med strankami.

Kanclerja Dollfussa podpira vsa reakcija. Zato prihaja zopet z načrti o reformah parlamentarizma, po katerih naj dobe kapitalistični sloji v zakonodaji absolutno oblast.

Po tem načrtu naj bi ostala poslanska zbornica neizpremenjena, le omejlja bi se nje kompetenca v političnih in svetovnih vprašanjih. Zvezni svet, ki obstoja sedaj, naj bi se nadomestil s stanovsko zbornico (drugo zbornico), ki bi imela zakonodajno oblast ter odločevala v gospodarskih in finančnih vprašanjih. Ta načrt so krščanski socialci hoteli izvesti že leta 1929.

Nič se ni zgodilo.

Soc. dem. časopisje prepovedano.

Minister Göring je sprejel inozemske časnikarje ter jim dopovedoval, da se niso vršila nikakršna nasilstva. Nič se ni zgodilo, razen, da je bilo pregnanih nekaj ljudi od korit in da je šlo nekaj tisoč komunistov v zapore. Židovskega preganjanja ni, tujcev nihče ne nadleguje.

Vodstvo socialno - demokratične stranke je bilo te dni pri ministru. Minister Göring pa je rekel: **Dokler bo soc. dem. tisk v Škandinaviji in ostalem inozemstvu Nemčijo obrekoval, ne bo v Nemčiji tiskana nobena socialno-demokratična beseda.** Obrekovanje politiko pa vodijo tudi židi.

Tako je govoril minister, dasi so prav te dni »revolucionarji« skoraj do smrti pobili soc. dem. poslanca Hausmanna, ki so ga pasanti našli v jarku blizu Dortmundu in ga prepeljali v bolnico ter je dvomljivo, ali ostane pri življenju ali ne.

Mnogo se je že pisalo o terorju v Nemčiji. Morda mnogo manj kakor je resnica. Zločine zatajiti se sicer trenutno da, če se prepreči tisk, ki hoče poročati verodostojno. Izbrisati se pa nasilstva in krivične metode ne dajo iz zgodovine.

Hitler zapira ministre

V Nemčiji zapira notranji minister Göring bivše socialistične in centru-maške ministre. Dal je zapreti tudi bivšega pruskega ministra s. Severinga. Dolži ga, da je porabljal denar za socialistično stranko. Hitler pa name-rava zapreti bivšega kanclerja Brüninga in druge politike. Razumljivo. Režim mora najti grehe, da podavi politične nasprotnike s preiskavami. Na tak način se za daljšo dobo — zaveže jezike.

Naš „pacifizem“.

Dne 17. t. m. je imel minister Göring govor na zborovanju pruskih policijskih častnikov v Berlinu. V svojem govoru je enako govoril kakor Mussolini že večkrat. Povdarjal je, da se je vršilo zadnja leta »pacifistično okuževanje« in da je smešno in nezmyselno trditi, da bi mož, ki nosi orožje, ki se diči z uniformo, ali mu leskečejo na prsih odlikovanja, bil internacionalen in pacifističen. Do nastopa fašizma je bila policijskim uradnikom potrebna organizacija, sedaj pa ni več. Stare organizacije, ki imajo kalit uporov, morajo zaradi tega prenehati. Načelno je jasno, da komunizma in marksizma ne bi bilo mogoče premagati na barikadah. Borbo mora prevzeti narod sam od moža do moža. Tako je govoril novi nemški minister, ne da bi upošteval ogromni kulturni razvoj in današnje socialne razmere, ki so pravi povod ojačenju reakcije.

Mi smo pacifisti, dasi vemo, da je življenje le vrsta borb in bojev ter da bi brez bojev ne bilo napredka. Tega naravnega zakona ne tajimo in ga nikdar tajili nismo. Velika je pa razlika med bojem, ki ga zagovarjamo mi in ki ga zagovarjajo razni fašizmi in z njim kapitalistično-fevdalna gospoda v Nemčiji. Borbenost fašizma in podobnih družabnih sistemov gre za ohranitev starih posestnih in drugih privilegijev manjšini, ki naj absolutno vlada nad narodom, oziroma narodi. Ta borba ima torej namen podpirati stare družabne krivice, ki bolj in bolj onemogočajo ogromni večini ljudi socialno eksistenco. Ta borbenost more torej prinašati ljudem samo večje krivice, ali kakor pravi Albert Schweitzer, obnoviti nemogoče srednjeveške suženjske razmere.

Kako naravno je torej, da delavstvo govori o svoji borbenosti, ki ima namen priboriti več pravic in končno enakopravnost človeštvu. Borbenost s tega stališča je torej opravičena in nujna. Boj proti izkoriščanju, proti mezdnemu suženstvu, za socialno eksistenco, in sicer mednarodni boj, ki se mu delavsko gibanje ne more in ne sme odreči, je takorekoč conditio sine qua non v delavskem gibanju. Delavstvo je sicer pacifistično, a krivic vendarle ne more prenašati mirno. Delavstvo hoče obenem, torej sporredno z mednarodno politiko sporazumno delo, ki naj olajša socialni položaj delavstva vpošteva mednarodne politične in gospodarske razmere, ne da bi opustilo svoj bojni značaj. Toda tudi to ni pacifizem, to je pozitivno delo, pozitivna borba. — In če danes razni fašizmi goje nacionalistični šovinizem ter s tem onemogočajo, da bi se reševalo vprašanje nezaposlenosti, vprašanje kruha mednarodno, tedaj tudi delavstvu ne preostaja drugega kakor vztrajati v ofenzivni borbi povsod in neglede na možnosti, da bi se marsikatera vprašanja lahko rešila mednarodno, če bi mednarodni kapitalizem tega dela ne preprečeval

v mednarodni politiki in ki sedaj zanaša to svojo borbo z raznimi fašizmi že tudi v posamezne dežele. Kapitalizem se prav nič ne razburja zaradi absolutističnih diktatur, ker so po njegovi želji.

Iz tega sledi, da delavsko gibanje v tem zmislu ni bilo nikdar pacifistično, pač pa je ofenzivno zahtevalo svoje pravice v mednarodnih sporazumih v prid splošnemu razvoju in v svrhu preprečitve mednarodnega klana v interesu kapitalističnih skupin,

Kaj je veleizdajstvo?

Avstrija je resno pripravljala hajmverovski puč.

Soc. dem. poslanec in bivši predsednik parlamenta je pri predsedniku Miklasu interveniral, da se zopet uvedejo normalne parlamentarne razmere ter opusti protustavna diktatura. Predsednik je izjavil, da je to tudi njegova želja in bo poiskati pot, po kateri naj se ta zadeva reši. Pogajanja v tem oziru pa še niso uspela, ker se vladne stranke izogibajo konkretnim izjavam.

Tu je prišla zopet soc. dem. »Arbeiter-Zeitung«, ki je razkrila črne načrte avstrijske reakcije. V daljšem članku, ki je bil seveda zaplenjen, a pozneje imuniziran kot interpelacija, je opisala, kako se pripravljajo hajmverovci, da izvedejo v Avstriji puč od 25. marca do 2. aprila t. l. Članek navaja celo odloke železniške uprave, kdaj in kako bodo prihajali iz vse države posebni hajmverovski vlaki na Dunaj. S to koncentrirano hajmverovsko vojsko bi se zasedle vse javne ustanove ter izvajal teror ala Hitler, dokler bi bila Avstrija pacificirana in absolutna domena reakcije. Listom je seveda zabranjeno poročati o vseh teh

ker to ni v korist človeštvu in njega razvoju. Delavsko gibanje nima dogem za svojo borbo, zato je njega borba odvisna od razmer in duševne pripravljenosti. A z bojišča se delavstvo ne more umakniti, ker so ga vrgle socialne sile vanj, na katerem se mora izvršiti borba tudi tako, kakor bodo razmere zahtevale.

Reakcija ne zamori duha, pač pa poslabša socialne razmere, kar je tem nujnejši povod borbenosti.

pripravah, čeprav pomenijo navadno veleizdajstvo nad ustavo in republiko.

Kdo je pripravljal to veleizdajstvo? Nedvomno so to fašistični in klerikalni reakcionarni elementi. Neumljivo pa je tudi, kako more državna železnica organizirati tak veleizdajski puč. Neverjetno je dalje, da bi železnica to delala na svojo odgovornost in brez vednosti onih faktorjev, ki danes vodijo politično usodo Avstrije, to so krščanski socialci in njih vlada.

V očeh današnje družbe je veleizdajalec vsak, kdor se odločno upre krivicam, veleizdajalec, kdor zahteva izpolnjevanje zakonov, socialnih pravic — tu pa ni veleizdajalec, ko se kršijo temeljni zakoni, na katerih sloni družba in se kršijo pravice najširšega naroda.

V tem reakcionarnem gibanju pa ni enotnosti. Krščanski socialci so habsburški monarhisti, fašisti pa za fašizem in priključitev Nemčiji.

To je zopet slika iz današnjih dogodkov, ki kliče delavstvo k obrambi in obračunu s srednjeveško reakcijo.

Hitlerjeva deklaracija

Kancler Hitler tolaži inozemstvo.

Dne 23. t. m. je imel Hitler v novem državnem zboru programatični govor. Njegova izvajanja so bila opravičevanja na zunaj in grožnje na znotraj. Govoril je o terorju, preganjanju marksistov in o vseh mogočih vprašanjih, toda tako površno in nejasno, da inozemstvo vobče izjavlja, da bo Hitlerja sodilo šele po dejanjih, ker ga po besedah ni mogoče. Brutalnost je tajil ter rekel, da režim najodločneje nastopa proti terorju.

Nemški škofje za Hitlerja.

Nemški škofje pripravljajo izjavo, s katero bodo pozdravili Hitlerja, češ, da zaupajo njegovim izjavam glede verske tolerance.

Spomladansko blago kupite dobro in po ceni samo v **J. Trpinovem bazarju**

Dan proletarske miselnosti.

Slavje 50 letnice smrti Karla Marxa. — Manifestacija 25 letnice obstoja delavske telovadne in kulturne zveze »Svoboda«. — Kongres »Svobode«.

Napovedan je bil 25. in 26. marca 1933. Možje odločnih, jeklenih značajev, proletarski kulturni delavci naj pridejo v Ljubljano, da se pozdravijo, si stisnejo roke kot sodrugi, da pregledajo ceste in pota, ki so jih hodili preteklo leto, da pretehtajo vrednost uspehov, škodo napak, če so bile, in zasnujejo nove ceste in nova pota za nastajajoče leto. Zakaj kongres »Svobode« je, ki mora avtoritativno in z začetnim geslom določiti smeri, v katere naj zaorje plug dela, izobraževanja in vzgoje proletarske miselnosti.

In prihajali so delegati: Iz Javornika, z Jesenic, iz Tržiča, iz Gorja pri Bledu, iz Kranja, iz Lesc, iz Šiške, iz Ljubljane, z Viča, iz Trbovelj, iz Hrasnika, iz Celja, iz Zabukovce, iz Kočevja, iz Rogaške Slatine, iz Ptuj, iz Maribora, iz Mežice, iz Guštanja, iz Črne, iz Kočevja, iz Prevalj in iz Zagreba in v vseh je bil svobodaški pozdrav: »Družnost!«

Ob 10. uri dopoldne 25. marca 1933 pa je bila dvorana Delavske zbornice nabito polna. Glava pri glavi, sami proletarci in v očeh vseh samozavest svojega »MI«. Zbrali so se, da počaste veliki dan, spomin na dan pred 50. leti, ko je legel v grob ustanovitelj znanstvenega socializma, človek-velikan, na-

uki katerega so vzbudili proletarijat celega sveta in mu pokazali, kje je njegovo mesto. Zbrali so se, da proslave 25 letnico obstoja proletarske kulturne budilnice in žarišča, zveze »Svobode«, kajti 25 let dela in prebivanja je dolga doba, doba bojev, žrtev, znoja, zadoščenja in uspehov.

Dvorana je bila svečano opremljena, oder v zelenju in rožah in rdeči zastori, z znaki treh puščic, je dihala ponos vzbujajočo zavest, da smo to »MI«.

Zastor se je dvignil. Tiho je izginil tja za stebre in z odra, ovenčana z lovoriko je pozdravljala dvorano slika Karla Marxa.

Na oder je stopil predsednik Strokove komisije za Slovenijo, s. Jernejčič. Častni predsednik »Svobode«, s. dr. Henrik Tuma, ki bi moral otvoriti delavsko akademijo, je bolan in zato jo je otvoril s. Jernejčič.

S. Ivan Skuk je stopil na oder in Oton Župančičeva »Kovaška«, ta, vse delavstvo objemajoča pesem, je objela z odločnimi, jeklenimi klici vse navzoče, da so srca utripala v odlični samozavesti in v čuvstvu solidarnosti.

Nato je sledilo predavanje. S. prof. Teplý je poljudno in toplo orisal delo Karla Marxa, pomen njegovega dela in moč tega dela, ki preobrazuje ves svet.

Po predavanju je govoril zbor delavskega odra »Svobode« uprizoril Tone Seliskarjevo pesem »Plačilni dan«. Krasno, poln življenja in občutka je govoril zbor oživel besede pesmi v tako realno resničnost, da so srca gledalcev zastajala v prsih. Delavski oder »Svobode« je s tem zopet pokazal, da vse dotlej, dokler naše dramatične prireditve takorekoč vsled pomanjka-

Novi odbor Delavske telovadne in kulturne zveze »Svoboda«.

Na jubilejnim kongresu »Svobode«, ki se je vršil v nedeljo, dne 26. t. m. v Ljubljani v dvorani Grafičnega doma, je bila izvoljena naslednja uprava, ki se je takoj po zaključku kongresa tako-le konstituirala, in sicer ss. v

ožji odbor:

Štukelj C., predsednik; Teplý, I. podpredsednik; Cerkevnik A., II. podpredsednik; dr. C. Jelenc, tajnik; I. Vuk, blagajnik; Moretti, gospodar; A. Jevnikar, knjižničarka; Skuk Ivan in Moškrič (Dobrunje), odbornika.

Širši odbor:

Pintar, Bricelj, Ljubljana; Ajdiškova (VII), Kačar (Zalog), Tomšič (Vič), Stante (Celje), Breznik (Trbovlje), Presl (Maribor), Kamnik (Zagorje), Beutl (Hrastnik), Gabrijel (Ptuj), Krištofek (Tržič), Zupanc (Zabukovca), Noč Anton (Javornik), Krč (Kranj) in Puhar (Črna).

nja dramatično-proletarskega materijala gladijejo, so razne delavske pesmi kakor nalašč za lepe, učinkovite in vzgojne prireditve, če se režirajo kot prireditve v govornem zboru.

Delavska godba »Zarja« je nastopila s skladbami, ki jih je za godbo na pihala instrumentalni kapelnik Fr. Dolinar: »Zdravo hrabri bojevniki«, »Družnost«, »Varšavjanka« in »overtura h kongresu«. Zaigrala je odlično, akordi so zveneli mogočno, bojevitost, da so se prsi vseh v dvorani polnile od navdušenja.

Ko je nastopil pevski zbor dobrunjske »Svobode«, sami fantje iz tovarn, in je zapel »Bratje, le k soncu, k svobodni«, »Himno delu«, »Vzbujenje duhov« in »Na vse veže ljubezen«, ploskanja ni hotelo biti konca. Morali so dodati še eno narodno.

Se govorili zbor Lersch-M. Klopčičeve pesmi: »Mi, delavci vsi...«, ki se je mogočno dojmilo vseh navzočih in ... zagrinjalo je padlo.

Akademija je bila končana. Obrazi navzočih so žarili notranjega ognja, ponosa in samozavesti, da je bil to njihov dan, dan oznanjajoč in pričujoč, kaj so, če so solidarni, organizirani in prepojeni s proletarsko miselnostjo.

Popoldne je bila širša seja »Svobode«. Pregledala je delo ožjega odbora za preteklo leto in sestavila poročilo za kongres, ki je bil v nedeljo, 26. marca 1933. Bil je slika, mogočna manifestacija solidarnosti in proletarske miselnosti...

A o tem drugič, v prihodnji številki. St—ski.

Nadzorni odbor:

Isop, Jakomin, Rakovčeva K., Majdič in C. Kristan.

Razsodišče:

Člani: Jernejčič Fr., Mlinar I. in P. Škerlj, Peterca, Simonič in namestniki: Eržen, Arh in Klenovšek.

Doma in po svetu.

Velike goljufije v Zagrebu. Komaj so odkrili brezvestne agenture, ki so kupčevale z vložnimi knjižicami malih vlagateljev in tako mnogo resnih ljudi, ki so skromne prihranke vsega svojega življenja hoteli pri teh agentih realizirati, a so jih pri tem spravili ob trdo prislužene novce s tem, da so jim plačali komaj 40 ali celo 30 odstotkov, že so se pojavile druge take afere. Agentur za kupčevanje z vložnimi knjižicami je v Zagrebu preko 60, ki so »delovale« sporazumno. Sedaj so prišli na sled še drugim agenturam, ki so kupčevale s cenjenimi zemljišči in so mnogo revnih ljudi ogoljufale. Zemljišča, ki so jih prodale, ali sploh niso obstojala, ali pa so bila taka, katerih večji del je bil po stavbenem načrtu določen za ceste in trge in jih kupci niso smeli zazidati. Najdrznejša je pa velika goljufija avtobusnega podjetja »Tapred«, ki je imelo koncesijo za 16 avtobusnih prog po vsej savski banovini in več sto lastnih avtobusov. Od vsake vozne karte mora plačati podjetje 15 odstotkov davka in mora v to svrhu dati vse karte žigosati pri finančni direkciji. Da se pa temu izogne, si je podjetje tajno nabavilo enak stroj za žigosanje kart, kakor ga ima finančna uprava. Od vsake serije kart si je nabavilo po tri izvode z istimi zaporednimi številkami; eno je dalo žigosati pri finančni upravi in je od nje plačalo davek, dve je pa žigosalo z lastnim strojem in seveda za nje ni plačalo davka. Na ta način je podjetje ogoljufalo državo za milijone. Ravnatelj »Tapreda d. d.«, Adolf Zipser in knjigovodja Oto Schill sta aretirana, vendar dosedaj še nista hotela izdati, kje imata skrit stroj za žigosanje kart. Značilno je, da je večina delničarjev podjetja »Tapred« inozemcev, ki so se ravnokar potežovali za podelitev več novih koncesij za nove avtobusne proge.

Češki Sokoli proti fašistom. Vodstvo češkoslovaškega Sokolstva je že pred par leti proglasilo, da se program sokolstva nikakor ne sklada z načeli fašizma in da vsled tega fašisti nimajo mesta v sokolskih vrstah. Po zadnjem napadu čeških fašistov na vojaško kasarno pri Brnu v Židenicah, pa so začele češke sokolske župe ponovno dosledno izključevati iz svojih vrst pripadnike fašistov, češ, da ogrožajo obstoj češkoslovaške države in naroda. Kako pa je pri nas? Svoječasno je bilo tudi med Sokoli in našimi Orjunaši večina povsod napeto razmerje.

7000 kg bron bomo uporabili za nov spomenik prvemu hrvatskemu kralju Tomislavu, ki ga nameravajo postaviti v Zagrebu pred glavnim kolodvorom. Spomenik bo še to leto odkrit.

Letališče za mednarodni letalski promet bodo zgradili letos v Ljubljani in sicer na velikem vojaškem vežbališču pri Dev. Mar. v Polju. V to svrhu so že razlastili zemljišča tamonjih kmetov, ki pa s prenizko odkupnino niso zadovoljni.

K poročilu o občnem zboru »Svobode«. Iz zanimivih poročil na občnem zboru bomo nekaj več podatkov priobčili prihodnjič, da bodo čitatelji našega lista videli, koliko koristnega dela je opravila naša kulturna organizacija v minulemu letu.

Občinske volitve v Gmündu v Avstriji so bile v nedeljo. Soc. dem. so dobili 10 mandatov, fašisti 9, krščanski socialci 8, hajmatšuc 1 mandata.

Židje so pričeli izvajati bojkot nad Nemčijo. — Rusija z Nemčijo še ni pretrgala kupčijskih zvez, kar pa bo najbrže storila.

Delavci! Nameščenci!

Zahajajte le v one javne lokale, brivnice itd., kjer je na razpolago naš list. Agitirajte povsod za „Delavsko politiko“.

Nemške strokovne organizacije so podale svoje stališče napram napovedbam, da hoče novi režim posezati tudi v strokovne organizacije. Strokovne organizacije so pripravljene sodelovati s podjetniki v mezdni in pogodbenih vprašanjih glede delovnih pogojev. Upirale bi se tudi ne državnemu nadzorstvu, ki že obstaja, vendar pa morajo biti ščiteni interesi delavstva. Strokovne organizacije ne zahtevajo zase monopola. Režim lahko pripušča tudi druge organizacije. Važnejši kot oblika organizacije so interesi delavstva. Pravno strokovno organizacijo more tvoriti samo članstvo, ki se je organizaciji svobodno pridružio.

Papež se ne mara zavzemati za Žide. Pred par dnevi se je raznesla vest, da namerava papež posredovati pri nemški vladi v prilog preganjanju Židov. Sedaj pa iz Vatikanu demantirajo, da bi se papež nameraval zavzemati za Žide. Oportuniteta je seveda pred moralo.

Pacifisti — veleizdajalci. V berlinski centrali nemških pacifistov (borcev za svetovni mir) so izvršili hišno preiskavo in zaplenili ves material, odbornike pa aretirali. Ker je organizacija vzdrževala stalne stike s sorodnimi organizacijami na Poljskem, Čehoslovaškem in v Franciji, bodo radi tega naperili proti nji obtožbo radi veleizdaje.

Osem nemških pisateljev je iz Nemčije pribežalo v Pariz, ker se boje preganjanja. Med njimi je tudi Tomaz Mann.

Oberst Bredow v zaporu. Bredow je sodelavec bivšega vojnega ministra Schleicherja. Oditi je hotel v Francijo. Hitlerjeva policija ga je pa zaprla, češ, da hoče voditi borbo proti Hitlerju iz Pariza.

V tretjem cesarstvu ni obratnih svetov. Fašistični komisar na Saksonekem je prepovedal volitve obratnih zaupnikov, izvoljene zaupnike pa razveljavil. Novi režim, ki je v službi kapitala in fevdalcev bo najbrže to ustanovo v vsej Nemčiji odpravil. Sploh hočejo delodajalcem zagotoviti vpliv nad vsemi delavskimi organizacijami.

Macdonald pojde tudi v Berlin, da bo koval alijanso štirih velesil. Najnovejša poročila pa pravijo, da Mussolini ne nasprotuje, če se v to zvezo pritegne tudi peti velesila — mala antanta. Zvezo bi potemtakem tvorile Anglija, Francija, Italija, Nemčija in mala antanta.

Japonska prijavila izstop iz Društva narodov. Kronske svet v Tokiu je soglasno sklenil, da izstopi Japonska iz Društva narodov. O tem sklepu je bilo takoj obveščeno Društvo narodov.

Snežni plaz je zasul 14 delavcev. V bližini Prata na Francoskem je v višini 2000 metrov snežni plaz zasul barake tamošnjih drvarjev, kjer se je nahajalo 14 mož. Odposlanih je bilo takoj na kraj nesreče 120 delavcev za reševalna dela, vendar je snega tolikšna množina, da ni upanja, da bi mogli zasute še žive odkopati.

Strokovno gibanje.

Zveza brivskih in lasničarskih pomočnikov Jugoslavije je imela v nedeljo, dne 19. marca v Celju oblastno konferenco, kateri so prisostvovali delegati iz Maribora, Ljubljane, Zagreba in Celja. Sklenilo se je, da se bo v Ljubljani osnoval pokrajinski odbor za Dravsko banovino, obenem pa, da se bo likvidiralo doslej obstoječe samostojno društvo brivskih pomočnikov v Ljubljani. Sprejeti so bili predlogi za zakonito uvedbo nedeljskega počitka v brivski stroki v celi banovini v času od 1. oktobra do 1. aprila. Konferenca je nadalje z zadovoljstvom sprejela na znanje poročila o uspehih lasničarskih tečajev, ki bodo mnogo pripomogli k strokovni izobrazbi podmladka.

Boj proti draginji.

Od Božiča sem so začele na raznih borzih naravnost skakati cene žitu in to od Din 150.— na Din 235.—, a paralelno s tem so skočile cene moki in kruhu še v večji meri.

Ta skok cen je nepričakovan in nima nikakršnih upravičljivih razlogov. Ta podražitev je sad navadne borzne špekulacije, kakor je sad borzne špekulacije tisto, da so v avgustu lanskega leta cene žitu na borzih padle pod 150.— Din, a v polovici septembra celo na 124.— Din.

Ko je kmet prodajal svoje žito in si plačeval trud in znoj svojega dela, je dobival za meterski stot žita Din 124.—. Ako pa borzni špekulanti prodajajo žito siromašnim slojem naroda, posebno delavcem in nameščencem, tedaj je cena Din 235.—. V dobi gospodarske krize, ko kapitalisti na vse grlo kriče, da nimajo naročil in ne dela ter radi tega na vse strani reducirajo mezde in plače delavcev in nameščencev in mnoge odpuščajo ali pošiljajo na brezplačne dopuste, v tisti dobi na žitu, na tem najpotrebnejšem živilu, zaslužijo 90 odstotkov.

Niso pa samo borzljanski špekulanti in mlinci, ki so znatno povišali svoje profite na ta način, nego delajo to tudi peki. Peki so celo za toliko odstotkov povišali cene kruhu in vsled tega je njihov profit mnogo večji od prejšnjega. Po splošno potrjeni kalkulaciji dobe peki na 100 kg moke 130 kg kruha. Ko so peki prodajali črni kruh po 2.75 Din, tedaj so na 30 kg več pripeke — ki je njihov zaslužek in režijski stroški — dobili 30 krat po 2.75 Din, kar znaša 82.50 Din, a sedaj dobivajo 30 krat po 4.— Din, kar da 120.— Din. Med tem so cene kruha celo večje od cene moke tako, da se lahko reče, da dobivajo peki dvakrat toliko za prodani kruh, kakor so dali za moko.

Ker je kruh glavna hrana delavcev in nameščencev, je ta podražitev zelo udarila njihove želodce in ne morejo s svojimi mezdami in plačami vzdrževati svoje potrebe. Gladovanje je stopilo v močnejšo fazo.

Poleg borbe za povišanje mezd vstaja za delavce in nameščence v borbi zoper draginjo še cela vrsta vprašanj, ki jih je treba rešiti, če hočemo, da se prepreči skakanje mezd na razne strani. Zato je centrala »Ujedinjenog Radničkog Sindikalnog Saveza Jugoslavije« (URSSJ) pozvala vse delavske in nameščenske organizacije, da skličejo shode in zborovanja, na katerih se naj postavijo zahteve, navedene v sledeči resoluciji:

»Delavci in nameščenci konstatirajo na svojem zborovanju, da se njihov materialni položaj v teku zadnjih let tudi poleg časovnega padca cen agrarnih proizvodov stalno poslabšuje. Težka gospodarska kriza, ki je zadela sicer vse sloje, je najbolj udarila delavski razred.

Glede na položaj delavstva in nameščentstva je velikega vpliva tudi nepravilna razdelitev javnih bremen, ki obremenjujejo delavce in nameščence v nesorazmerno večji meri, nego druge, premožnejše sloje. To se tiče skupine neposrednih pa tudi še posebno skupine posrednih davkov, ki na razne načine zadevajo konzum, kakor so n. pr. državne in samoupravne trošarine.

Da se ne uveljavlja zakon o pobijanju draginje, da javnost premalo ali takorekoč ničesar ne stori za razvitek konzumno-produktivnega pokreta konzumentov, posebno pa ne občine, vpliva, da cveti v trgovini v predprodaji organizirano špekulantstvo, ki na eni strani ropa producenta-kmeta, ker kupuje od njega za sramotno nizko ceno, in konzumenta-delavca in nameščenca, ker mu vse tisto prodaja po strahovito visokih cenah.

Poleg špekulantstva v predprodaji in trgovini davijo konzumenta tudi razni karteli industrij, ki na eni strani drže nenavadno visoke cene produktom, a

na drugi strani sistematično znižujejo mezde in plače delavcem in nameščencem in to nominalno in realno.

Ker bi moral biti cilj splošne javne skrbi v tem, da se dela na ustvaritvi duhovno in fizično krepkih generacij, a posebno delavskega razreda kot najproduktivnejšega dela naroda in ker ima politika stalnega izčrpanja življenskega standarda širokih množic obratne, škodljive rezultate, to delavci in nameščenci zahtevajo:

1. Da se ukinejo državne in samoupravne trošarine na vse življenske potrebe, vstevši tudi carine;

2. da se strogo uveljavlja zakon proti špekulaciji v trgovini in takoj izpopolni z odredbami, da v kontroli cen sodelujejo konzumenti, zastopani po svojih delavskih strokovnih organizacijah in konzumnih združenjih. (Izvrševanje tega zakona se naj prenese v delokrog občine same);

3. da se organizira javna kontrola nad delovanjem kapitalističnih kartelov in da se zastopniki javne kontrole vzamejo iz delavskih strokovnih organizacij;

4. da se izvaja z zakonom predvideno zavarovanje delavstva za brezposelnost, starost, onemoglost in smrt;

5. da se ustvari žitni fond z obvezno dajatvijo po 5 kg žita od vsakega orala vs tistih posestev, ki so večja od 9 oralov. S tega žitnega fonda se bodo podpirali brezposelni poljedelski delavci;

6. da se z izrecnimi pooblastili omogoči razvoj konzumnega in produkcijskega delavskega in nameščenskega pokreta;

7. da posvetijo občinske uprave strogo pažnjo na ustvarjanje komunalnih podjetij radi produktivnega pobijanja draginje potom svobodne konkurence in da z gradnjo velikih javnih, higijskih skladišč omogočijo koncentriranje večjih količin življenskih potrebščin, da se tako vpliva na tržne cene;

8. da se stavbinskemu zadržarstvu posveti posebna pažljivost in ga omogoči z dotacijami iz javnih sredstev; občine naj se brigajo za brezplačna stanovanja in kurjavo nezaposlenih delavcev in njihovih družin;

9. da se uvedejo za delavstvo znižane cene za vožnjo na tramvajih za prihod in odhod z dela pred in popoldne;

10. da se s posebnim zakonom predpišejo minimalne delavske mezde in brez pristanka avtoritativnega, zato sestavljenega razsodišča, v katerem morajo biti zastopani paritetno tudi delavci, izvoljeni po svojih strokovnih organizacijah, se kakršnokoli znižavanje mezd ne sme vršiti;

11. da se ustanovi gospodarski svet s paritetnim delavskim zastopništvom, ki naj izdela državni gospodarski program za favoriziranje produktivnih panog nacionalnega dela in dvigovanja splošnega gospodarskega in socialnega nivoja celote.«

Strokovna komisija za Slovenijo je sklenila na svoji odborovi seji, da bo sklicala shode po vsej dravski banovini v nedeljo, dne 2. aprila 1933. Resolucije se bodo razposlale na vsa odločilna mesta (banski upravi, ministrom itd.). Podružnice in medstrokovni odbori naj javijo že sedaj Strokovni komisiji kraj zborovanja, prostor in uro ter če žele referentno. Sploh naj že sedaj vse potrebno ukrenemo za obilen obisk zborovanja.

Strokovna komisija za Slovenijo.

Maribor.

STROKOVNA KOMISIJA (KRAJEVNI MEDSTROKOVNI ODBOR) V MARIBORU

sklicuje v torek, dne 4. aprila 1933 ob 18. uri (6. uri zvečer) velik

shod proti draginji

ki se bo vršil v Gambrinovi dvorani.

Delavci, nameščenci!

Gmotni položaj delovnega ljudstva se od dne do dne poslabšuje. V znamenju gospodarske krize počivajo številni obrati, vedno iznova se reducirajo plače, ki že dolgo več ne odgovarjajo eksistenčnemu minimumu. Medtem pa peščica žitnih baronov špekulira in to na račun najbednejših ljudskih slojev. Podražitev kruha in drugih življenskih potrebščin so posledice verižništva. Proti temu bodo te dni po celi Dravski banovini delavci in nameščenci najostreje protestirali. Tudi mariborsko delavstvo se mora tem protestom pridružiti, zato prihodnji torek vsi na protidraginjski shod.

Strokovna komisija.

Hitlerjev uspeh v Nemčiji je silno navdušil menda tudi nekatere mariborske fašiste. Ob priliki 50 letnice smrti ustanovitelja znanstvenega socializma Karla Marxa je tudi naš list priobčil njegovo sliko. Že naslednji dan, ko je list izšel, se je zglasilo v našem uredništvu mnogo ljudi vseh mogočih pripadnosti, ki so nam ogorčeno pripovedovali, da je na vseh krajih po mestu, kjer je nalepljen naš list, iztrgana Marxova slika, čez pa je napisano z velikimi črkami »Hund«. Očividci so z gnusom obsojali početje paglavcev, ki se menda rekrutirajo iz vrst hitlerjevih oboževalcev v Mariboru. Značilno je, da je baš te dni tudi celjska »Deutsche Zeitung« objavila članek, v katerem zlasti napada jugoslovske marksiste. Na ta članek bomo odgovorili »Deutsche Zeitung« drugič. Zaenkrat ugotovimo le to, da se mariborski oboževalci Hitlerja po vzorcu fašistov v Nemčiji dovoljujejo dejanj, ki jih marksistično delavstvo ne bo dolgo molče prenašalo. Tudi nemška narodna manjšina je imela pri nas baš najboljšega zagovornika v marksistih. Od tega načela tudi v bodoče ne nameravamo odstopiti; s tem pa seveda ni rečeno, da si bo naše delavstvo redilo gada na svojih prsih.

Seja mestnega občinskega sveta se bo vršila v četrtek, dne 30. t. m. v mestni posvetovalnici.

Ukinitev bolniškega društva »Union«. Avstrijska vlada je prepovedala bolniškemu društvu »Union« na Dunaju nadaljnje poslovanje v Jugoslaviji. Bivši člani so zato sklenili ustanoviti novo društvo za Maribor in okolico, ki bo nudilo članom zdravniško oskrbo, zdravila in eventuelno tudi podporo v gotovini. Prispevki v posameznih razredih znašajo mesečno od 16 do 38 Din. Člani se sprejemajo le do 60. leta starosti. Društvo bo dobrodošlo obrtnikom in zasebnikom, ki ne spadajo pod zakon socialnega zavarovanja. Natančnejše informacije se dobijo pri V. Močniku, Tattenbachova ulica 19.

Min. n. r. dr. Kukovec izstopil iz Narodne odbrane. K tozadevni naši notici nam je poslal min. n. r. g. dr. Vekoslav Kukovec rojasnilo, da ni izstopil iz Narodne odbrane, ampak je še vedno njen član. Sicer je bilo tako razumeti tudi naše poročilo, v katerem smo hoteli le zabeležiti, da je g. dr. Kukovec odložil svojo odborniško funkcijo, mesto podpredsednika pri Narodni odbrani pa, da je sploh izstopil iz Narodne odbrane. Seveda ni bil s to notico v nikaki zvezi g. dr. Kukovec, ampak smo informirali sami na podlagi vesti iz informirane strani. — Kakor poroča včerajšnji »Večernik«, je medtem g. dr. Kukovec vsled prezaposlenosti odložil tudi svojo odborniško funkcijo pri Zvezi kulturnih društev.

Vse, kar rabite za pisarne, kurnište v trgovini Ljudske tiskarne d. d., Slomškov trg 6

Rogaška Slatina.

Sredi marca 1933.

Naša mladina je imela v nedeljo svojo vpriporitev. Mlad. osek »Svobode« je vpriporil v verandi hotela »Pošta« A. Čebularjevo igro v 4. dejanjih »Sirota Marica«.

Naše kulturno delo v »Svobodi« je postalo zadnje čase v Rog. Slatini zelo vidno. V prejšnjem mesecu smo imeli dve prireditvi: predavanje »Postanek delav. gibanja v zap. Evropi« (s. Tepley) in dramatično prireditve A. Renna »Magdo«. Predstava je bila pravi vzor del. požrtvovalnosti. Vse to zahteva seveda velikega dela in truda.

Mladina je s svojo igro dosegla časten uspeh, dvorana ni bila sicer polna, vendar obisk ni bil tako skrajno slab; krivo je pač bilo lepo vreme. Izmed vseh je svojo vlogo najbolj častno rešila »Sirota Marica« (Milica Drimljeva) in berač njen oče (J. Škorjam).

Režiser s. F. Lipovšek je imel dosti dela, da je vse v takem harmoničnem redu postavil na oder; ima pač veliko veselja z mladino.

Delo v naši tovarni se je začelo. Zunaj se budi pomlad, polja, razorane brazde in ptice nad njimi. Spet vidimo ljudi, ki smo jih srečavali dan na dan z žalostnimi obrazy, ko so prihajali po svojo malenkostno podporo,

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. - Telefon štev. 2324.

sedaj ko tuli sirena, ko se zopet kadi iz fabriškega kamina, kako se na njihovih obrazih smehljata sreča in zadovoljstvo, vsak je poln sanj in hrepenenja, hrepenenja po delu in življenju...

Pomlad se budi, sem gori zapisal, zunaj tovarne bo lepa, sončna pomlad, mi bomo pa delali v tovarni v potu svojega obraza za svoje male, za žene in matere. Za nas ne bo cvetoče pomladi, za nas bo skrb za vsakdanji kruh. Veseli smo pomladi, a še bolj veseli smo dela, da bo naša življenjska pot vsaj malo lažja.

Vsega je bilo v teh treh mesecih brezposelnosti, dovolj skrbi, dela in tudi obrekovanj. Z delom v tovarni bo prišlo spet vse v normalno življenje. Imeli bomo dosti dela z našo organizacijo, da jo dvignemo številčno in borbeno. Ker naš uspeh je v močni strokovni organizaciji.

Delavska tel. in kulturna zveza »Svoboda« v Rog. Slatini, priredi v soboto, dne 1. aprila proslavo 50-letnice smrti Karla Marxa. Sodrugi Teply bo predaval o Karlu Marxu, godba bo zaigrala par primernih komadov, pevski odsek »Svobode« pod vodstvom sodruga Dimlerja bo pa zapel par delavskih pesmi.

S tem se bo tudi proletarijat Rog. Slatine častno spominjal Karla Marxa, očeta znanstvenega socializma.

Vse to smo zabeležili kot kronisti, da bodo videli delavci širom Slovenije, da tudi v tej prekrasni Rog. Slatini uspeva delavska kultura in da je v njej močan kader razredno zavodnih delavcev.

Hrastnik.

Delavcem v premislek. Razmere, v kakršnih se delavstvo danes nahaja, nas silijo, da se interesiramo za pot, po kateri bi se dalo doseči izboljšanje stanja delavcev. Mi vemo, da je delovna sila danes samo še navadno blago in nič drugega, katerega mora delavec prodajati globoko pod ceno; kajti stroj izpodriva ročno delo in bo kmalu docela nadomestil delavca. V tem položaju nas more rešiti le solidarnost in aktivnost. Delavstvo mora v svobodne strokovne organizacije in sleherni mora postati bojevnik za naše in svoje pravice. Imamo pa med delavci še več takih žalostnih figur, ki se vrivajo v organizacije zato, da tam vlečejo na ušesa, kaj se v organizaciji govori in potem nosijo vse podjetniku na nos, denuncirajo svoje tovariše in jih spravljajo ob kruh. Ako zaupniki intervenirajo v korist delavcev, potem jim podjetnik pravi, da mu je itak znano, da so samo zaupniki ali pa poedinci nezadovoljni. Zgodilo se je že, da je podjetnik, omamljen od lizunov, intervencije zaupnikov gladko odklonil, čeprav so bile upravičene. Da, niti sprejeti ni hotel zaupnikov. Ko smo letos izvolili svoje zaupnike in smo njihova imena sporočili vodstvu, je podjetnik potegnil svinčnik in je začel črtati iz seznama imena zaupnikov, kateri mu niso bili pogodu. Tako gladko to seveda ne bo šlo kot si podjetnik to predstavlja, ker pri nas še nismo v Nemčiji ali v Italiji, kjer vlada samovolja kapitalistov pod zaščito vsemožečnega in blagoslovljenega fašizma. Zato smo prepričani, da bodo delavske institucije našle pota

Dr. Avgust Reisman: Delovno pravo.

Naša slovenska socialno-zakonodajna literatura je zelo revna. Komaj da smo dobili v slovenskem prevodu »Zakon za zavarovanje delavcev«, »Zakon o zaščiti delavcev«, »Zakon o higienskih in varnostnih napravah v obratih«, novi »Obrtni zakon« in menda dvoje ali troje komentarjev k zakonu o zavarovanju delavcev. To je vse. Manjka pa del, ki bi te zakone pripravil delavcem poljudno raztolmačil, jih opozorila na morebitne nedostanke in košljive točke in jih primerjala s podobnimi zakoni v inozemstvu. Kdor obvlada srbohrvaščino, se lahko seznanj s tozadevno obširnejšo literaturo pri Hrvatih in Srbih, zlasti potom izbornore urejane zagrebške »Radniške zaštite«. Večina slovenskih javnih delavcev pa menda ne smatra potrebnim, se s socialnimi vprašanji in s socialno zakonodajo baviti in kakor izgleda, za njimi ta vprašanja sploh ne obstojijo, sicer bi se ne moglo dogajati, da na primer naš maturant sploh ne ve, kaj so in kako služijo Okrožni uradi za zavarovanje delavcev. Hvalabogu da imamo tudi na tem polju sicer redke, a zato tembolj častne izjeme: eden izmed teh je mariborski odvetnik dr. Reisman. Ni ga menda v Mariboru delavca, ki bi ga ne poznal vsaj po imenu. Na stotine, na tisoče ali drugi način prikrajšanim in zapostavljenim delavcem, je že s svojim poštenim delom priboril njih pravice, ne da bi pri tem kakorkoli iskal osebnih koristi. Pri delavcih se ne da zaslužiti, zato se večina ostalih pravnih zastopnikov za delavske pravice nič kaj ne pui. Rezultat tega je, da je večini odvetnikov ravno socialna zakonodaja tako malo znana. Dr. Reisman je je pa v njo izredno poglobil. Rezultat njegove večletne prakse je tudi gori imenovana knjiga, ki je izšla v založbi »Ljudske tiskarne« v Mariboru kot ponatis

in sredstev, da se bo volja delavstva, ki si je po svobodnem prevdanku izvolilo svoje zaupnike, respektirala tudi s strani podjetja in četudi bi to komu ne bilo ljubo.

Jesenice.

Občni zbor jeseniške »Svobode« se je vršil v nedeljo, dne 12. marca t. l. v Delavskem domu na Savi ob navzočnosti 70 članov. Za centralo je pristvoval s. dr. Jelenc. Vodil je občni zbor s. Cvetko Kristan, ki je v predsedniškem poročilu govoril o obširnem delu podružnice in njenih osmih odsekov, vendar je ugotovil, da ni zadovoljen z delom, ker vzgojno delo, zlasti šole in tečajji, niso uspeli. Za njim so poročali tajnik s. Flik, blagajnik in knjižničar s. V. Stražišar ter predstavniki posameznih odsekov. Za preglednike računov je poročal o popolnem redu s. Stane Bokal. Pri debati se je takoj videlo, da obstoja med članstvom opozicija, ki pa žal nima stvarnih ugovorov, nego ji samo razne osebe ne ugajajo. S to opozicijo se je pri debati vršilo precej dvobojev, ki so vzeli mnogo časa. Po zaključku debate sta bila računski zaključek in odveza staremu odboru sprejeta soglasno. Pri volitvi odbora sta bili predloženi dve listi, in sicer odbora in opozicijska. Po javnem imenskem glasovanju je dobila odborova lista 5 glasov večine in izvoljeni so bili v odbor: ss. Flik Jakob, Jeram Martin, Zupan Adolf, Stražišar Viktor, Franc Franc, Perko Venceli, Bokal Stane, Češnik Jože, Rinaldo Milan, Žen Valentin, Gregorčič Joško, Jelen Adolf, Oblak Alfonz, Zidanek Franc, Talar, Lipovec Franc in Kristan Cvetko. Odbor se še ni konstituiral. Občni zbor je bil ob pol 2. uri zaključen. V celoti je bil sklep, stvaren pa ni bil. Osebnih napadov opozicije ne spadajo v okvir Svobodaškega dela. Nihče nima ničesar proti opoziciji, ki je vedno zdrava — samo prinesli mora kaj več kot samo osebne napade, in še te večinoma ali iz irte izvite, ali pa za las privlečene. »Svoboda« potrebuje stvarnega dela, stvarnih ugovorov, stvarne kritike — osebnih napadov je pa bilo v našem delavskem gibanju po vojni že sila preveč. To naj si sodruži opozicije zapomnijo in naj vedo, da bodo samo s stvarnim delom lahko izboljšali delovanje »Svobode« in storili kaj več za delavsko izobrazbo, z osebnimi napadi bodo ma lahko samo še to, kar se vrši že danes, zavrli in onemogočili. Te smernice naj si zapišejo svojemu delovanju — če ga nameravajo še nadaljevati — na ščit, ker bodo sicer izgubili tudi vso moralno upravičenost do kakršnekoli kritike in opozicije. Cv. K.

iz »Delavske Politike«. V tem delu je pisec zbral vse določbe iz naše socialno-politične zakonodaje, ki se kakorkoli nanašajo na delavca, pomočnika, nameščenca, viničarja ali hišnega posla, v zgoščeni, vendar zelo pregledni in lahko umljivi obliki. Za vsakega je nekaj, tudi za mojstre in obrtnike. Ni delavca in nameščenca, ki bi ne prišel prej ali slej, v tej ali oni obliki v položaj, ko mu je potreben dober in zanesljiv svetovalec; ta knjižica v žepu ga bo obvarovala mnogih dvomov in neprilik. S to knjigo je izvršil avtor veliko in hvalevredno delo, ki je izpolnilo veliko vrzel v naši socialno-politični literaturi. Naša socialno-politična zakonodaja je splošno in teoretično dobra, vsaj na papirju. Da pa je dobra tudi v praksi, je pa odvisno od tega, kako jo pravni toimačijo; dosti je tukaj točk, o katerih niti dva nista istega mnenja. Če se take točke tolmačijo v prilog socialno močnejšemu in v škodo socialno šibkejšemu, je taka socialna zakonodaja slaba. To se čisto dogaja zlasti tam, kjer še ni ustvarjen socialen preudic. Zato je tudi v tem oziru ta knjiga izredne važnosti, ker jasno komentira vsako posamezno točko in ne dopušča slepomišljenja. Razlaga nam vse važnejše točke iz vseh naših socialno-političnih zakonov, ki so sedaj v veljavi, katerih seznam tudi navaja ob koncu knjige, ki ji je priloženo tudi pregledno »Stvarno kazalo«. Knjiga je pisana v zelo lepi in lahko umljivi slovenščini, kar je v izdajah te vrste redkost. Ker založništvo ni gledalo na dobiček, je cena knjige izredno nizka, komaj 5 dinarjev. Naroča se v upravi »Delavske Politike« v Mariboru, ali pri Strokovni komisiji v Ljubljani. V kratkem izide že druga izdaja. Naj ne bo delavca, ki bi je ne imel. Avtor pa zasluži vse priznanje. T. M.

Slov. Javornik.

Delo javorniške »Svobode«. Javorniška »Svoboda« se zdaj, ko ima svoje lastne lokale v zadrugi gostilni pri »Konjiču« na Slov. Javorniku 46 (nasproti kolodvoru), giblje še vse bolj živo in kakor doslej. Ustanovila je že svoj dramatični odsek, ki je imel — ne glede na nastop ob Silvestru — v nedeljo, dne 5. marca t. l. svojo otvoritev z igro »Poslednji mož«. Uspela je primeroma dobro, dasi je — najbrž kak zlobnež-nasprotnik, ki jih na Javorniku naše gibanje nima premalo — povzročil prekinitev električne razsvetljave in so morali igralci večji del igre predvajati pri svečah. Pono-vitev igre se je vršila v nedeljo, dne 26. marca t. l., ob 8. uri zvečer v salonu pri »Konjiču«. — V nedeljo, dne 12. marca t. l., je pa priredil javorniški Svobodaški pevski zbor lep koncert delavskih, narodnih in umetnih pesmi v Delavskem domu na Savi, na katerem je poleg celotnega zbora nastopil tudi javorniški kvintet. Dasi udeležba ni bila ravno najboljša, je koncert povsem uspel. Zbor pod vodstvom s. Fr. Mencingerja je predvajal vse točke (14 po številu) brezhibno in moral nekatere še ponavljati. Res bi zaslužil tako lep koncert naših javorniških sodrugov polnoštevilno udeležbo in polno dvorano. Javorniški pevci so sodelovali s celim zborom na drugem jeseniškem prosvetnem večeru, na tretjem pa z okteto.

Sladki vrh.

Tudi pri nas je delavski tečaj s predavanji delavce znatno prerodil. Organizacija se je pomnožila in ravno tako število naročnikov »Delavske politike« in »Volksstimmes«. Ta lepo uspešni delavski zbor bo ostal našim ljudem gotovo vedno v spominu. Radi tega so si tudi vsi udeleženci naročili sliko zborovanja, katero so prejeli potom strokovne organizacije po skrajno nizki ceni Din 1.50 ter ima tako sedaj vsak delavec tudi na fotografiji vedno najlepši spomin in poziv k slogi in k združevanju. Na tej sliki šele prav vidimo, kakšno moč predstavlja delavstvo, če je združeno, če predstavlja enotno delavsko armado. Oni, ki še niste organizirani ali naročeni na delavske liste, zglasite se čim prej pri zaupnikih in odbornikih strokovne organizacije. Potem bomo imeli zopet novo delavsko zborovanje. Obenem pa opozarjamo delavstvo, ki še ni prejelo zaostalih mezd pri tovarni, da je sodna poravnava že končana in mora tovarna sedaj vsakemu delavcu takoj izplačati vso zaostalo mezo. Podvizajte se za svojo težko zaslužno mezo, da ne bo zopet prepoznal!

Spomenica brezposelnih intelektualcev

Zveza mladih intelektualcev je kot strokovna organizacija mlade inteligence poslala na drž. oblasti obširno spomenico, zahtevajoč:

1. da se ukine okrnjevanje prosvetno-kulturnih institucij;
2. da se preneha štediti pri onih, ki nimajo še eksistenčnega minimuma;
3. da se omili ogromna razlika med plačami starejših in mlajših nastavnikov, ki si morajo zgraditi šele dom in družino;
4. da se enkrat za vedno odpravi dvojnino in večkratno zaslužkarstvo ter dvojnno služilstvo starejših, dobro situiranih zakoncev;
5. da se takoj upokoje vse žene dobro situiranih mož, oni, ki to sami žele in oni, ki imajo polna službena leta;
6. da se učne moči naj ne preoblagajo z urami in previsokim številom učencev (preko 160), ker s tem trpe učenci in pouk na eni strani, na drugi pa so prizadeti brezposelni diplomirani učitelji;
7. da se naj nastavljanje v državno službo vrši le po vrstnem redu ali socialni potrebi čakalca, ne pa po kakršnekoli protekcionizmu;
8. da se naj takoj odpravi nestalnost in večno reduciranje ter odstavljanje v prosvetni službi;
9. da se naj v socialnem skrbstvu vzame v poštev tudi inteligenčna mladina;
10. da zahteva časovna nujnost, da se tudi pri duševnih delavcih zniža delovni čas in to z ozirom na tedenske ure kot tudi službena leta.

Do sedaj našete zahteve so v zvezi predvsem z brezposelnostjo ogromnega števila srednješolskega in ljudskošolskega učitelstva (ca. 1000 v Dravski banovini). Nato preide spomenica na duševne delavce, ki reflektirajo na privatne službe. Tu zahtevajo mladi brezposelni intelektualci:

1. da se takoj razpiše zadostno število javnih del;
 2. da se ukine dotok tujcev, ki odjedajo v veliki meri kruh našim državljanom;
 3. da se nemudoma izvede večja zaščita duševnih delavcev z boljšimi socialnimi pogoji;
 4. da oblasti podprejo Borzo dela za inteligenčne poklice;
 5. da se dovoli iskalcem dela ugodnosti pri vseh državnih in banovinskih institucijah.
- Spomenica se končuje z izjavo, da je inteligenčna mladina pripravljena odkrito sodelovati pri zgradbi in utrditvi države, vendar pa je mnenja, da naj država tudi zaščiti njene eksistenčne interese in ji omogoči boljše življenje.

Odgovor uredništva.

Odpoved mašinstu pri žagi: Tvoje pis-mo na uredništvo »Delavske Politike« glede službenih prejenikov in odpovedi je pomankljivo. Glas in službene pogodbe maš dogovorjeno kot mašinst na žagi mesečno Din 2.000.—, brezplačno stanovanje in kurjavo ter odpovedni rok s strani službodajalca 3 mesece in s Tvoje strani 1 mesec. Ker je dogovorjen neenak odpovedni rok, velja po zakonu daljši, t. j. 3 mesečni odpovedni rok. Tvoja navedba, da je sedaj proglašil glavni upnik nad celim podjetjem »sekvester« in imenoval svojega upravitelja, pa ni jasna. Na vsak način pa Ti mora biti služba v pogodbenem roku odpovedana in plača do poteka roka naprej izplačana. Ako Ti ne plačajo, lahko tožiš pri sodišču. Če pa je nad podjetjem proglašeno poravnalno postopanje ali morda konkurzno, potem moraš svojo terjatev samo prijaviti pri sodišču. V tem slučaju boš dobil svoje prejemke izplačane, ko bo sodno postopanje končano. — Zaostalo naročnino »Delavske Politike« moraš seve tudi takoj poravnati, ker se tudi list bori z denarnimi težkočami.

Vsi letni naročniki **zastonj** »Radiowelt« dobe 14 karatno originalno ameriškansko

zlato nalivno pero ali pa Kürschnerjev ročni leksikon, (900 strani, 32 tabel) ali eno prvovrstno radijsko cev.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radiowelt«. Naroča se Administration der »Radiowelt« Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici
v Mariboru, Slomškov trg štev. 6.

Vloge obrestujemo po 5 1/2 %

proti trimesečni odpovedi.